

Finansdepartementet
Fi.remissvar@regeringskansliet.se

Länsstyrelsen Skånes yttrande av Kontantutredningen Fi2024/00068

Er beteckning: Fi2024/02595

Sammanfattning

Kontanter är lagliga betalningsmedel och ingen borde förbjudas att anskaffa, inneha eller använda kontanter. Idag är det privata intressen som tillåts agera som polis, åklagare och domare. Staten behöver ta ett större ansvar för att upprätthålla tillit till betalsystemet, både gällande mänskliga fri- och rättigheter samt ur ett beredskapsperspektiv.

Länsstyrelserna har sedan 2009 haft i uppdrag att bevaka tillgängligheten till grundläggande betaltjänster och rapporterat årligen till regeringen. Uppdraget har skapat nätverk och bred samverkan med både representanter för utsatta målgrupper, föreningar, företag, offentliga verksamheter samt betaltjänstaktörer. Inom länsstyrelserna finns en bred kompetens, allt från landsbygdsfrågor, sociala frågor, rättsfrågor och beredskapsfrågor. Länsstyrelsen Skåne, nedan Länsstyrelsen, är dessutom civilområdesansvarig.

Länsstyrelsen tillstyrker i stort men med följande synpunkter, justeringar och tillägg.

- Kontantutredningen ställer högre krav på bankerna att ta emot kontanter, förutom vid räkningbetalningar, vilket är positivt. Länsstyrelsen föreslår att kontanta räkningbetalningar blir ytterligare ett tillägg under kap 9, 13 § och möjliggöra att även ombud för betaltjänstaktörer innefattas av lagen om tillhandahållande av grundläggande betaltjänster.

- Förslag även på ny text i 9 kap 1 § första stycket. "Sådana kreditinstitut och filialer till utländska kreditinstitut som till konsumenter tillhandahåller betalkonton med grundläggande funktioner, ska tillhandahålla *lämpliga och behovsanpassade tjänster som gör det möjligt att sätta in och ta ut sedlar och mynt på dessa konton i betryggande utsträckning i hela landet*.
- Förslaget att lagföra att det i landet ska gå att betala offentlighetsrättsliga avgifter, köpa livsmedel och apoteksvaror kontant är positivt men som livsnödvändiga varor behöver även kläder ingå. Dessutom borde lagkrav ställas på att alla offentliga serviceverksamheter, som bibliotek, café, badhus med mera, tillsammans med de som upphandlats som utförare, ska ta emot kontanter.
- Länsstyrelsen saknar även krav på att det måste finnas fler möjligheter än idag att köpa buss- och tågbiljetter med kontanter.
- Bemannade drivmedelsstationer bör också ingå i kontantkravet. Kontantutredningens förslag att drivmedelsfrågan löser sig vid fortsatt utredning om offlinebetalningar är alldeles för vagt. Sverige behöver rusta sig skyndsamt.
- Offlinebetalningar med undantag för krav på kassaregister och kvitton vid kriser, höjd beredskap och ytterst krig är tillsammans med kontanta betaltjänster en viktig åtgärd för att rusta Sveriges samhälle. Bekymmersamt om Betalningsutredningens förslag blir liggande utan åtgärd.
- Länsstyrelsen ser inte om Kontantutredningen övervägt eventuella konsekvenser kopplat kontantförbudsgräns i samband med att EU:s nya penningtvättsregelverk träder i kraft. Den nya penningtvättsförordningen innehåller ett förbud för fysiska och juridiska personer att i sin näringsverksamhet ta emot eller göra kontanta betalningar som överskrider 10 000 euro. Av regelverket och utredningen följer vidare att regeringen får besluta om att upphäva kontantförbudsgränsen tillfälligt vid krissituationer då betalningssystemen inte fungerar.
- Det bör utredas vidare för vilka aktörer som kontantkrav ska gälla för vid kriser, höjd beredskap och ytterst krig.

Kontantutredningen verkar utgå från "vardagen" i utredningen och försvarar i sina resonemang att den utgångspunkten ska räcka inför, under och efter kriser, höjd beredskap och ytterst krig.

- Det saknas ett djupare resonemang, enligt utredningsdirektivet, runt *att kartlägga vilka tjänster och produkter och geografiska områden där kontanter spelar en särskild roll, inbegripet vid fredstida krissituationer, höjd beredskap och ytterst krig.*
- Vid kriser, höjd beredskap eller ytterst krig skulle ett krav på bankerna att utöka sina öppettider, personaltäthet och hantering av kontanter för uttag och insättning kunna säkerställa invånarnas behov av kontanter.
- Riksbanken föreslås ta ett större ansvar för att kontanter ska kunna användas vilket är positivt. Länsstyrelsen önskar att det tydligare framgår av Kontantutredningen vilka förväntningar som finns på Riksbanken, vilka betaltjänster handlar det om, vilka geografiska områden, vilket ansvar för beredskapsfrågan exempelvis. I lagförslaget (2022:1568) hade det varit av värde att definiera vad "kan användas" och "betryggande utsträckning" innefattar.
- Kontantutredningen diskuterar mycket kring digitalt och finansiellt utanförskap, något som länsstyrelserna i flera år rapporterat till regeringen. Länsstyrelsen saknar i utredningen ett konkret krav på bankerna att ge stöd till kunderna i större utsträckning med betalkonto, tekniska hjälpmedel, support och utbildningar.
- Det kommer alltid finnas ett digitalt utanförskap i samhället och analoga alternativ är viktiga, vilket också Kontantutredningen framhäver. Förslagen är dock för svaga för att göra skillnad för dessa utsatta målgrupper. Det saknas krav på konto med begränsad funktionalitet, möjlighet till kontant räkningsbetalning, inlösen av värdeavier eller att tillhandahålla brevgireringar.
- Länsstyrelsen saknar även i förslagen en genomlysning av barn- och ungdomsperspektivet kopplat till betalningar i vardagen.

- Kontantutredningen konstaterar att det krävs fortsatta utredningar för politiska ställningstagande för bland annat kontanta räkningsbetalningar och uttag av utbetalningsavier. Att ytterligare utreda detta framstår som synnerligen bekymmersamt eftersom det redan i snart tre år varit en omöjlighet att få ut kontanter på de flesta värdeavier som skickas till personer som saknar betalkonto, samt att det finns väldigt få ställen där det går att betala räkningar kontant.
- Länsstyrelsen Skåne ifrågasätter utredningens övervägande att länsstyrelsernas bevakningsuppdrag inte skulle vara syftesenligt om Riksbanken tar över mandat avseende åtgärder för kontanternas funktion som betalmedel. Länsstyrelsen efterlyser en konsekvensanalys i Kontantutredningen av detta övervägande. Den regionala närvaron och kopplingen till civilområden är en viktig del i att bevaka och göra insatser för att uppmärksamma behov gällande grundläggande betaltjänster.

Infrastrukturen för kontanterna

1.3 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2010:1008) om betaltjänster

Förslaget i utredningen om att göra ett tillägg i 13 § välkomnas så att kontantinsättning ingår i kravet samt att avgifterna regleras och att bankerna får ökat krav på ansvar. Om även krav på avtal och smarta säkerhetsskåp kan gå igenom kommer det att göra skillnad i fråga om både vilja, möjlighet och säkerhet att som betalningsmottagare hantera kontanter. Det är viktigt att tjänsterna blir behovsanpassade och att det även blir riktigt återgivet i tillsynsrapportering.

Kapitel 5 Digitalt utanförskap

Kontanter används av personer som inte vill, kan eller får hantera digitala betalningar. Vissa av dessa personer saknar, av olika skäl, betalkonto, och därmed inget BankID, och hamnar utanför möjligheten att fungera i samhället.

I kap. 5.2 nämns att 85 000 personer drabbades av att Kassagirot lades ner och kallas i texten för en förhållandevis liten grupp människor. De som blir av med betalkonton växer, 2022 sades 60 000 betalkonton upp och det har ökat sedan dess. Utredningen menar att det finns skyldigheter för bankerna att tillhandahålla

betalkonto, lagen om penningtvätt och finansiering av terrorism är inget frikort utan ska gå att hantera genom ökad kontroll och begränsningar i kontofunktionalitet.

Ett demokratiskt problem står det i kap 5.1.1 och strider då mot mänskliga rättigheter att det inte går att betala med kontanter. Analog lösningar krävs med andra ord som alternativ. Inte enbart för att inkludera utan för att det behövs alternativa betaltjänster av flera anledningar. Det är dock oklart vilka krav bankerna får kopplat detta i utredningen. Om ingen tar ansvar lämnas i sådana fall hundratusentals personer helt utan möjlighet till grundläggande betaltjänster.

10.9 Inkludering och digitalt utanförskap

I kapitlet diskuteras att bankerna ska ta hand om sina kunder bättre, ge utbildning och ta emot på bankkontoren. Länsstyrelsen saknar dock en mer tydlig uppdragsbeskrivning kopplat till grundproblematiken. Teknisk utrustning ska tillhandahållas för att bryta det digitala utanförskapet. Alla kan inte bli digitala, det är en konstant faktor och risken finns att antalet ökar med allt högre åldrande befolkning.

Kap 8 Konsumenternas möjlighet att betala med kontanter

Helt riktigt konstaterar Kontantutredningen i kap. 8.6 att digitala betalningar lämnar spår och att det blir ett problem för de som lever under kontroll i hemmet, eller skyddad identitet.

Kontantutredningen menar att här och när personer blir av med betalkonton, behövs stödfunktioner. Länsstyrelsen saknar konkreta förslag på hur dessa stödfunktioner ska fungera i verkligheten.

I kap 8.8 framhålls att betalkonton behövs för att livet ska fungera men inget mer förslag framgår. Det blir då samma otydlighet som Betalningsutredningens förslag om att kreditinstituten, i stället för lagkrav, "bör" överväga att erbjuda betalkonto med ett begränsat tjänsteutbud som riskerar, på samma sätt som med förslaget om prövning innan uppsägning av betalkonto, att inte få något genomslag i verkligheten som säkrar konsumentskyddet. Kontantutredningen menar att betalkontodirektivet är tillräckligt, men det fungerar uppenbarligen inte i dag.

Kapitel 9. Kontanternas roll i beredskapssyfte

9.2 Kontanter som betalmedel i höjd beredskap

Det är högst troligt att kontantuttagen kommer att öka under de

första dagarna vid en störning i samhället och dagarna/veckorna innan, om det finns en förvarning, för att därefter lugna ner sig, vilket till viss del nämns i kapitlet. Under vecka två, när pengarna i beredskapslådan är slut, kommer uttagen att öka igen. Detta bör de olika aktörerna i kontantkedjan kunna hantera. Men Länsstyrelsen saknar förslag på detta i utredningen.

Länsstyrelsen saknar krav på att banker ska säkerställa att uttagsautomaterna fungerar under störda förhållanden, t.ex. vid elavbrott eller it-störningar. Generellt har de flesta uttagsautomater inte tillgång till egen reservel. Det kan vara så att enstaka fastighetsägare har reservel men det vet inte betaltjänstaktören. Förutom el behövs även datakommunikation. Det är idag inte möjligt att göra offlineuttag då såväl korten som kortnätverksreglerna inte tillåter det. Serviceboxar har ett batteri som räcker någon dag.

Riksbanken har i uppdrag att samla beredskapsarbetet och det hade varit bra med ett förtydligande och analys kring vilka aktörer som ska hantera kontanter i höjd beredskap i Kontantutredningen.

9.3 Beredskap i praktiken

Vid störda förhållanden i Sverige kan man anta att olika delar i Sverige kommer att påverkas olika, där vissa delar av Sverige kan komma att vara oberörda och vissa starkt påverkade. Detta kommer att påverka kontantkedjan och i vissa områden kommer det finnas ett stort behov av att kunna betala kontant, pga. av störningar eller befolkningsförflyttningar, medan i vissa kommer det fungera som vanligt. Det hade varit bra med fortsatta utredningar hur kontantkedjan påverkas vid olika geografiska platser vid kriser, höjd beredskap eller ytterst krig.

Det lokala näringslivet kommer att behöva hantera köp både med kort, kontanter och Swish i större utsträckning än vanligt i områden som lider av störningar som påverkar betalningar, eller de utrymda kommer från områden med störningar som har lett till de har större mängder kontanter med sig, så kommer behovet av kontanter och kontanthantering att öka och därmed hela kontantkedjan. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har de senaste två åren drivit ett arbete med kommunala trygghetspunkter. Trygghetspunkter är en typ av särskilda samlingsplatser med funktioner som kommuner kan etablera för att ge stöd till människor i Sverige vid krissituationer och samhällsstörningar, som till exempel naturkatastrofer, höjd beredskap och ytterst krig. Dessa platser kan tillgodose behov som vatten, skydd mot väderpåverkan, information

och kommunikationsmöjligheter vid exempelvis el- eller värmavbrott. Kommunerna kan förbereda sig genom att planera och organisera trygghetspunkter eller liknande stöd- och samlingsplatser i förväg. Trygghetspunkternas primära roll är att ge stöd till de mest utsatta vid en samhällsstörning, till exempel vid el- eller värmeavbrott. De ersätter inte en enskild persons hemberedskap.

I planering av trygghetspunkterna skulle kommunen kunna samverka med de lokala bankerna gällande placering av trygghetspunkter alt. bankerna samarbetar med kommunen gällande placering av bankomater. Detta för att samlokalisera olika beroenden som finns hos befolkningen.

9.4 Bankernas centrala roll i betalningssystemet

Kontantutredningen menar att kontanter och kontantkedjan vid kriser, höjd beredskap och ytterst krig ska baseras på "normala" förhållanden. Det ger ingen buffert eller handlingsutrymme när väl störningarna inträffar. Detta skiljer sig stort från de rekommendationer som MSB ger i sin folder "Om krisen eller kriget kommer", till näringslivet och de lagkrav och rekommendationer som gäller för kommuner, regioner och myndigheter.

Kontantutredningen lägger mycket fokus på att det som finns i vardagen ska gälla vid kriser, höjd beredskap och ytterst krig. Erfarenheter ifrån Ukraina visar på att en förmåga att förändra, förbättra eller göra nytt är en viktig förmåga. Kontantutredningen skulle kunna sätta mer fokus på att skapa förutsättningar för att utveckla möjligheter i stället för att acceptera nuvarande situation eller framtida scenarier som baseras på vardagen.

Det saknas exempelvis perspektiv för räkningsbetalning med kontanter till samhällsviktig verksamhet, tex. barnomsorg, VA-bolag och elförsörjning vid kriser, höjd beredskap eller ytterst krig. Förskola och fritidshem är funktioner som är samhällsviktiga, dock frivilliga att använda, men är en förutsättning för många för att kunna göra sitt jobb. Det behöver utredas vidare om det ska finnas möjlighet till räkningsbetalning till samhällsviktig verksamhet vid kriser, höjd beredskap och ytterst krig. Samhället kan inte ha föräldrar med samhällsviktiga arbetsuppgifter som inte kan gå till sina jobb pga. av deras barnomsorgsplatser har blivit uppsagda med anledningen att kommunen/ägare inte tar emot kontanter som betalning.

9.5.1 Lärdomar från Ukraina

Utredningen har tittat på hur Ukraina hanterade sina betalningar under inledningen av kriget. Det verkar vara stora skillnader mellan den vardagliga hanteringen av betalningar mellan länderna, där en betydande majoritet i Ukraina använde kontanter som betalning, medan i Sverige betalar man med kort eller digitalt. Det kan vara missvisande att använda sig av erfarenheter från Ukraina i detta fall då skillnaderna hur man använder kontanter i vardagen är stora. I Ukrainas fall minskade kontantköpen under inledningen av kriget men i Sveriges fall så kanske det blir tvärtom eftersom vi är så digitala idag. För Sveriges del kan det i stället handla om en återgång till kontanter. Detta med anledning av landets "startpunkt". Det kan finnas en risk att planera den svenska beredskapen utifrån ifrån exempel från Ukraina, utan att anpassa dem till svenska förhållanden.

Kontantutredningen hänvisar också till en stark utveckling, sidan 125, men det nämns inte från vilket startvärde.

Kontantacceptans

1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:751) om betaltjänster

Förslaget att göra tillägget att både ta ut och sätta in kontanter är välkommet. Att dessutom inbegripa juridiska personer gör skillnad för främst föreningar som idag har problem att godtas av bankerna.

För att lösa delar av problematiken med kontanta räkningsbetalningar föreslår Länsstyrelsen att lägga till *kontanta räkningsbetalningar* under kap 9, 1 § och möjliggöra att ombud för betaltjänstaktörer innefattas av lagen om tillhandahållande av grundläggande betaltjänster. Genom det förslaget möjliggörs för alla, inkluderat de utan betalkonto, att kunna betala sina räkningar med kontanter.

Förslag även på ny text i 9 kap 1§ första stycket. "Sådana kreditinstitut och filialer till utländska kreditinstitut som till konsumenter tillhandahåller betalkonton med grundläggande funktioner, ska tillhandahålla *lämpliga och behovsanpassade tjänster som gör det möjligt att sätta in och ta ut sedlar och mynt på dessa konton i betryggande utsträckning i hela landet.*

Kontantutredningen nämner på flera ställen, bl.a. i kap 3.1, att det finns en betydande del av befolkningen som inte är digitalt eller

finansiellt inkluderade. Det är något som länsstyrelserna under många år också konstaterat. Kontantutredningens förslag är att de som säljer livsnödvändiga varor, i förslaget klassat livsmedel och apoteksvaror, ska ta emot kontanter. Även offentligrättsliga avgifter ska kunna betalas kontant.

Gällande 9 kap §12 där kontantutredningen, enl. punkt 3.2.7, menar på att det är praxis att kunna betala med kontanter hos en vårdgivare så tycker Länsstyrelsen att det bör vara särskilt lagkrav på att det ska kunna ske med kontanter. Detta säkerställer också ansvaret hos privata vårdgivare att acceptera kontant betalning. Förutom behovet hos utsatta målgrupper kan vi anta att behovet av sjukvård ökar under höjd beredskap och då också i de områden som är drabbade av olika störningar varvid behovet av betalning med kontanter kan öka.

Det är positivt att inte begränsa apoteken genom att enbart lagstifta möjligheten av kontantköp av mediciner som ingår i högkostnadsskyddet. Det finns behov av att kunna köpa annan medicin och sjukvårdsartiklar som plåster, förband, receptfria läkemedel och hygienartiklar med mera. Framför allt inför och vid kriser, höjd beredskap och ytterst krig.

De som är kontantberoende behöver förutom mat och läkemedel även köpa kläder, vilket också är livsnödvändigt, varför Länsstyrelsen föreslår att även det ska ingå i lagkravet. Under kap 10.1 diskuteras att vissa större livsmedelsbutiker även säljer kläder och att det då skulle lösa den problematiken. Om det är lösningen så kommer det vara stora avstånd för utsatta målgrupper att ta sig till en sådan butik.

Personer som enbart använder kontanter och som behöver ta sig till en sådan butik behöver sannolikt använda sig av kollektivtrafiken där det krävs närhet till en större station eller en Pressbyrå för att kunna köpa biljett. Här borde det ställas krav på kommuner och regioner att erbjuda fler ställen att köpa kontanta biljetter. EU:s tillgänglighetsdirektiv som börjar gälla juli 2026 räcker inte till för att lösa utmaningarna.

Bemannade drivmedelsstationer borde även få krav på att ta emot kontanter, en ytterst viktig tjänst i händelse av kris eller ytterst krig. I kap 10.1.1 framgår att förslaget med offlinebetalningar ska lösa den frågan, men det krävs då ytterligare en utredning. Tid är en kritisk faktor i det världsläge vi har just nu så Länsstyrelsen önskar skyndsamt beslut i denna fråga.

I Skåne tar många mindre butiker och serviceföretag emot kontanter och i länet tar man ut och sätter in mer kontanter än i andra län. Men offentliga verksamheter i Skåne är de som är sämst på att ta emot kontanter. Kontantberoende människor kan därför inte betala för sig på ett sjukhuscafé, på bibliotek, på badhus. Länsstyrelsen Skåne anser därför att all offentlig serviceverksamhet ska erbjuda kontant betalning samt att kravet även innefattar de företag som offentlig aktör upphandlat.

Det är en fråga om mänskliga rättigheter och i grunden det politiska målet att alla ska kunna betala i sin vardag. Dessutom bidrar ett sådant krav till att kontantinfrastrukturen upprätthålls och samhället blir både mer inkluderande och bättre rustat.

5.3 Insatser för digital inkludering

Problemet att lösa in värdeavier, särskilt de över 2 000 kr, nämns på flera ställen i Kontantutredningen. I Betalningsutredningen föreslogs krav att införa laddningsbara korttjänster i stället för de utbetalningsavier och checkar som offentliga myndigheter skickar till personer som inte har betalkonto. Länsstyrelsen önskar att även Kontantutredningen lyfter detta som förslag.

Statens roll

1.1 *Förslag till lag om ändring i lagen (2022:1568) om Sveriges riksbank*
Riksbankens roll för hur kontanter ska användas ska stärkas enligt Kontantutredningen i kap 10.6. Det är en bra ingång för att få till ett enhetligt system för kontanta betaltjänster. Problemet är att det idag inte finns tillräckligt med alternativa betaltjänster jämnt fördelat över landet. Det är dessutom bankerna som erbjuder vissa betaltjänster och andra betaltjänstaktörer som erbjuder andra betaltjänster. De är även i många fall beroende av andra aktörer, som ombud eller fastighetsägare, för att kunna etablera sig. Det i sin tur blir en utmaning i händelse av höjd beredskap, kris eller ytterst krig.

Om Riksbanken får ansvaret att även se till att kontanter kan användas i hela landet krävs samverkan med betaltjänstaktörer, företag, kommuner och civilområden i hela Sverige för att hitta lösningar i ett område som är marknadsdrivet. Det regionala perspektivet med kontakter och nätverk är avgörande för att få en helhetsbild av vilka behov och utmaningar som finns i fråga om kontantinfrastrukturen. Länsstyrelserna har i 15 år kartlagt tillgängligheten av betaltjänster och marknadsför möjligheten att bli betaltjänstombud. Efter Kassagirots nedläggning 2022 har det blivit

väldigt få betaltjänstlösningar att erbjuda ombuden. 2025 fick Svensk Betaltjänst AB tillstånd att genom ombud tillhandahålla kontant räkningsbetalningstjänst. Ett ombud i Skåne har fått statligt stöd och flera ansökningar är inlämnade. Dessa beslutas först när provotiden för den nya tjänsten är slut i slutet av 2025. Kontakten med ombuden är en viktig del i arbetet för att säkra upp att betaltjänsten fungerar på ett tillfredsställande sätt.

Utredningen tar inte upp på vilket sätt länsstyrelserna arbetar i bevakningsuppdraget om tillgänglighet till betaltjänster för alla i samhället, eller vilka konsekvenser det blir om uppdraget upphör, så som övervägandet i kap 10.6 åsyftar. Länsstyrelserna gör flertalet stödinsatser, undersökningar och för dialog med både utsatta målgrupper, företag, föreningar och betaltjänstaktörer för att lyfta utmaningar och behov, till nytta för många, bland andra Finansinspektionen och Riksbanken. Arbetet görs både på kommunal, regional och nationell nivå. Länsstyrelserna tar även fram utbildningsmanualer och informationsfilmer och genomför ett stort antal utbildningar fysiskt på plats ute bland utsatta målgrupperna för att lära ut om digitala betaltjänster.

Länsstyrelserna kvalitetssäkrar även Tillväxtverkets system för kartläggning av kontanttjänster genom regional kännedom. Vid Kassagirots nedläggning larmade länsstyrelserna och försökte hitta vägar att hjälpa de målgrupper som blev helt utan möjlighet att klara sina betalningar. Vid önskan om upphandling framgick det att det "var för få" som drabbades och därför inte aktuellt. Insatser och dialog har nu bidragit till att Svensk Betaltjänst AB 2025 tagit fram möjlighet att genom ombud erbjuda kontant räkningsbetalningstjänst.

Kontanta beloppsgränser

10.1 Beloppsgräns för acceptans av kontanta medel

I sammanhanget kan framföras att Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet enligt penningtvättslagen (2017:630) över verksamhetsutövare som driver yrkesmässig handel med varor, om det kan antas att det i verksamheten eller i en del av verksamheten genomförs eller kommer att genomföras transaktioner, enstaka eller sådana som kan antas ha samband, som innebär att ett utbetalt eller mottaget belopp i kontanter uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer. Länsstyrelsen vill därför även lyfta fram att det tillkommer en kontantförbudsgräns i samband med att EU:s nya

penningtvättsregelverk träder i kraft. Den nya penningtvättsförordningen innehåller ett förbud för fysiska och juridiska personer att i sin näringsverksamhet ta emot eller göra kontanta betalningar som överskrider 10 000 euro. Utredningen Ett nytt regelverk mot penningtvätt och finansiering av terrorism (SOU 2024:58) har föreslagit att näringsidkare som bedriver verksamhet där större kontanta betalningar förekommer ska registrera sig i Bolagsverkets register mot penningtvätt och att Länsstyrelsen får besluta om sanktioner mot näringsidkare som bryter mot kontantförbudsgränsen. Av regelverket och utredningen följer vidare att regeringen får besluta om att upphäva kontantförbudsgränsen tillfälligt vid krissituationer då betalningssystemen inte fungerar. Det framgår inte om utredningen har övervägt eventuella konsekvenser av dessa förändringar vilket det skulle kunna vara relevant att göra.

Konsekvenser

11.4 Effekter för enskilda, fördelningseffekter och effekter för den ekonomiska jämställdheten

Flera förslag i utredningen berör barn direkt eller indirekt, men det framgår inte om en prövning av barnets bästa har genomförts och hur förslagen påverkar barns rättigheter. För den fortsatta beredningen av förslagen vill Länsstyrelsen Skåne påminna om skyldigheten att tillämpa FN:s konvention om barnets rättigheter vid beslut och processer som rör barn, inklusive barn med funktionsnedsättningar, och att analysera vilka konsekvenser beslut och åtgärder kan få för barn i prövningen av barnets bästa.

Det bör därför finnas en konsekvensanalys/prövning under kapitlet med Konsekvenser. Det inkluderar ett perspektiv utifrån mänskliga rättigheter, jämställdhet, personer med funktionsnedsättning, integritetsskydd och barnets rättigheter. [Förordning \(2024:183\) om konsekvensutredningar | Sveriges riksdag](#) [Konsekvenser för människor och deras rättigheter - ESV Forum](#).

För uppföljning

3.1 Kontanternas utredningshistoria

5.3 Insatser för digital inkludering

Det står felaktigt på två ställen i Kontantutredningen gällande kontant räkningsbetalning. På sid 31 i kap 3.1, andra stycket, står det ” att marknadsmisslyckanden uppstår utan att kompenseras av alternativa tjänster är dock vanligt, såsom för kontant

betalningsförmedling där det i dag inte längre finns kontanta betaltjänster tillgängliga nationellt.” Här behöver det i stället stå att ...”kontanta räkningsbetalningar går enbart att göra hos ett mindre antal betaltjänstaktörer och ombud i landet”. På sid 51, kap 5.3, andra stycket. står det även felaktigt att ”...och att betala räkningar är också omöjligt att göra då inga tjänster existerar i Sverige för kontant räkningsbetalning...” och behöver ändras.

För personer utan betalkonto går det att betala räkningar kontant hos Change Group och 2025 har företaget Svensk Betaltjänst AB fått tillstånd att genomföra kontanta räkningsbetalningar via ombud.

Länsstyrelserna i vissa län har fått ansökningar och ett par län har beviljat stöd för ombud, varav Skåne är ett. Om betalningsförmedlingstjänsten fungerar på ett tillfredsställande sätt, uppföljning görs kontinuerligt med ombudet, kan länsstyrelserna bevilja fler platser i landet.

Information

I beredningen av yttrandet har handläggare från följande enheter deltagit: enheten för landsbygdsutveckling, enheten för mänskliga rättigheter och jämställdhet, enheten för samhällsskydd och krisberedskap samt Rättsenheten.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av Landshövding Anneli Hulthén med Catharina Hellström Engström som föredragande.